

Datum 2024-03-20

Ärendenummer SLK-2023-001074

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.ses.sof@regeringskansliet.se

Diarienummer S2023/03032

Göteborgs Stads yttrande över remiss – För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66)

Övergripande bedömning

Göteborgs Stad ställer sig i huvudsak positivt till utredningens förslag och anser att samtliga förslag som direkt berör socialnämnderna bör tillstyrkas. Göteborgs Stad vill i sammanhanget särskilt lyfta fram förslagen som berör familjehemsvården: bland annat förslagen som rör krav på tillstånd för familjehem och införandet av ett nationellt familjehemsregister; införandet av familjehemskategorier; förslaget om utökad stöd till familjehem; bestämmelsen om att högst tre barn eller unga får vara placerade samtidigt i ett familjehem samt förslaget om att nämndens ersättning ska utbetalas direkt till familjehemmen. Även förslagen om utökad stöd till vårdnadshavare i samband med placering och hemflytt bedöms vara positiva.

Göteborgs Stad vill också framhålla vikten av att regeringen särskilt utreder hur staten kan ta ett större ansvar för tillgången till platser i lämpliga HVB och stödboenden. Det bedöms angeläget att förslaget om att Socialstyrelsen ska ta fram ett förslag till en ändamålsenlig differentiering av HVB utifrån specialisering, dimensionering och särskild tillgång till hälso- och sjukvård genomförs. Förslagen om att Socialstyrelsen får ansvar för en ny nationell struktur för uppföljning av samhällsvård bedöms också positivt.

Göteborgs Stad gör bedömningen att förslagen som en helhet kommer att leda till en förbättrad samhällsvård för barn och unga, bättre förutsättningar efter avslutad vård samt minska risken både för att barn och unga utsätts för och begår brott när de är i samhällsvård och efter att vården har upphört. Förslagen innebär en ambitionshöjning som på sikt kommer att ge positiva effekter för de barn och unga som berörs. Samtidigt vill Göteborgs Stad i

sammanhanget framhålla vikten av att socialnämnderna ges tillräckliga förutsättningar för att leva upp till de lagkrav som finns.

De förslag som berör skolans särskilda kunskapsbedömning föreslås avstyrkas och förslaget bör ersättas av en alternativ hanteringsordning. Göteborgs Stad lämnar flera synpunkter på ett antal av förslagen vilka bör omhändertas i den vidare beredningen av utredningens förslag.

Regeringen tillsatte 2024-02-05 en utredning för att reformera den statliga barn- och ungdomsvårdens uppdrag och organisation. I uppdraget ingår att analysera orsakerna till bristerna i vårdkvaliteten, föreslå vilka kärnuppdrag verksamheten ska ha, analysera hur kompetensen och lämpligheten hos all personal kan säkerställas samt föreslå ett nytt namn på myndigheten. Resultatet av utredningen ska presenteras senast i april 2025. Göteborgs Stad gör utifrån ovanstående inte någon bedömning av utredningens förslag gällande den samhällsvård som ges inom SiS.

Barn med funktionsnedsättningar

En stor del av barn och unga i samhällsvård har funktionsnedsättningar. Av utredningen framgår att förekomsten av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har ökat under några decennier och är en av de vanligaste omständigheterna att beakta för placerade barns och ungas hälsa och utveckling. Utredningen anser att förslagen är av betydelse inte minst för barn och unga med funktionsnedsättning även om förslagen gäller för alla barn och unga i samhällsvård. Några av förslagen som bedöms vara av särskild vikt, sett till barn och unga med funktionsnedsättning i samhällsvård, är tydliggörandet av tillgång till hälso- och sjukvård vid särskilda ungdomshem, ökad kompetens hos personal och föreståndare vid stödboende och hem för vård eller boende samt ökat stöd till familjehem. Göteborgs Stad delar utredningens bedömning i dessa delar men anser att funktionshinderperspektivet inte är tillräckligt belyst i utredningen.

Utredningens uppdrag avser enbart att se över och föreslå åtgärder för att öka kvaliteten i vården när barn och unga placeras med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), SoL eller lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Familjehem är dock också en insats enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. När LSS infördes uttalades att det självfallet bör ställas minst lika stora krav på familjehem som barn placeras i enligt SoL som enligt LSS. Som en följd av utredningsdirektivet har förslagen inte analyserats i förhållande till familjehemsvård som beslutats med stöd av LSS. De förslag som berör familjehem som utredningen lägger fram avser följaktligen enbart familjehemsvård som beslutas med stöd av SoL eller LVU. Detta får som konsekvens att till exempel förslagen gällande beslut om tillstånd som familjehem inte omfattar familjehem som tar emot barn som placerats med stöd av LSS. Göteborgs Stad anser att detta är en brist som behöver omhändertas i det vidare utredningsarbetet.

Skyldigheten för socialnämnden att följa upp att hälsoundersökning och kunskapsbedömning har genomförts

Utredningen föreslår att socialnämnden vid det första övervägandet efter att samhällsvård har inletts ska följa upp om en hälsoundersökning har erbjudits och en kunskapsbedömning har genomförts. Den nuvarande utformningen av förslaget kan tolkas så att socialnämndens ansvar enbart omfattar en kontroll av att andra myndigheter har utfört de undersökningar och bedömningar som åligger dem enligt lag. Detta bör inte vara socialnämndens uppgift utan snarare en fråga för respektive tillsynsmyndighet. I stället borde bestämmelsen syfta till att klargöra socialnämndens ansvar för att följa upp resultaten och eventuella åtgärder som följer av dessa undersökningar som en del av det fortsatta samverkansarbetet.

Fortsatt utredning om bestämmanderätten för barn och unga i samhällsvård

Göteborgs Stad vill påtala vikten av att utredningens förslag om att regeringen särskilt bör utreda regleringen av bestämmanderätten mellan barn och unga, vårdnadshavare och socialnämnden när det gäller till exempel hälso- och sjukvård och skola kommer till stånd. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot vilka åtgärder som krävs för att barn och unga i samhällsvård inte ska påverkas negativt av den digitala utvecklingen. Dessa oklarheter och hinder påverkar barns och ungas möjligheter och förutsättningar att leva sitt liv som alla andra barn och unga. Det påverkar också socialnämndens möjligheter och förutsättningar att ge barn och unga en god vård och gynnsamma uppväxtvillkor.

Enskilt hem som saknar tillstånd får vid särskilda skäl ta emot barn eller unga

Utredningen föreslår att barn och unga ska få placeras i ett enskilt hem som saknar tillstånd i upp till sex månader om det finns särskilda skäl. Utredningen anser att detta framgår av 6 kap. 6 § andra stycket SoL. Eftersom det stycket föreslås endast avse utredning vid medgivande om vård (privatplaceringar) ställer sig Göteborgs Stad tveksamma till att stycket är tillämpligt även vid beslut om vård i enskilt hem som saknar tillstånd. Göteborgs Stad anser vidare att sex månader är en lång tid och att det behöver vara tydligt att viss utredning och kontroller behöver genomföras även inför en sådan placering, även om den inte behöver vara lika omfattande som vid en tillståndsprövning. Hur omfattande dessa utredningsåtgärder bör vara behöver klargöras i den vidare beredningen av förslagen.

Överklaga avslag eller återkallat tillstånd att bli familjehem

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning att det är rimligt att man ska kunna överklaga dels ett beslut om att inte få bli familjehem, dels ett beslut om återkallelse av tillstånd att vara familjehem.

Utredningen gör emellertid ingen bedömning av vem som ska kunna överklaga dessa beslut. Av 42 § förvaltningslagen framgår att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. Sådana överväganden kan överlåtas till rättstillämpningen, men det hindrar inte att utredningen tar ställning till frågan.

Det är självfallet så att familjehemmet ska kunna överklaga ett beslut om att inte få bli familjehem eller ett återkallelsebeslut. I en situation där ett barn har blivit placerat i ett hem som är under utredning blir barnet emellertid också direkt påverkat av att inte kunna bo kvar i det hem som får avslag. I en sådan situation kan det vara rimligt att också barnet, eller dess vårdnadshavare, kan vara part i målet. Om IVO återkallar ett tillstånd att vara familjehem, påverkas inte bara familjehemmet utan också de barn som är placerade där. Även de kommuner som placerat barn i hemmet påverkas på ett inte obetydligt sätt eftersom det i en sådan situation krävs omplaceringar av samtliga barn och placerande kommuner kan ha en annan uppfattning än IVO i frågan om återkallelse av tillstånd. Det är en rimlig slutsats att dessa typer av beslut kan angå både vårdnadshavare, barn och socialnämnder och att besluten kan gå dem emot. Göteborgs Stad anser att frågan om vem som kan vara part i dessa ärenden bör belysas av utredningen.

Särskilda villkor

En bestämmelse införs i en ny paragraf, 11 a §, om att socialnämnden får besluta om särskilda villkor för unga som vårdas med stöd av 3 § som förutsättning för att få vårdas i det egna hemmet. De särskilda villkoren får avse skyldighet att ta emot vissa andra insatser inom socialtjänsten och att den unge ska lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv-, svett- eller hårprov.

Göteborgs Stad har inga invändningar mot att socialnämnden ska kunna ställa upp särskilda villkor vid vård i det egna hemmet enligt LVU. Det borde emellertid övervägas om inte detsamma ska gälla vid placering i familjehem eller HVB. Det kan finnas goda skäl för särskilda villkor även i sådana placeringsformer.

Det kan också argumenteras för att socialnämnden redan idag har möjlighet att ställa upp villkor för att viss vård ska vara genomförbar med stöd av 11 § LVU. I förarbetena står bland annat följande:

”Nämnden har efter beslut om omedelbart omhändertagande eller om vård inträtt vid sidan av föräldrarna eller i deras ställe. Nämnden eller den åt vilken nämnden har uppdragit vården bör därmed, i den omfattning som behövs för att genomföra vården, ha samma skyldigheter och befogenheter som tillkommer föräldrarna/vårdnadshavarna. I likhet med föräldrarna kan nämnden således vidta de åtgärder som behövs för att den unge inte ska skada sig själv eller annan. Nämnden bör därför på samma sätt som föräldrarna t.ex. kunna hindra att den unge rymmer. Nämnden bör också i likhet med föräldrarna kunna besluta i frågor som rör den unges personliga förhållanden. Det kan gälla frågor om medicinsk vård eller behandling, om rätt för den unge att företa resor eller att påbörja arbetsanställning.”

En reglering av denna möjlighet skulle kunna tolkas som att det inte är möjligt att uppställa andra villkor än de nu föreslagna vid LVU i hemmet eller villkor överhuvudtaget vid vård i familjehem eller på HVB. Denna fråga behöver belysas ytterligare.

Socialtjänstsekretess för familjehem

Familjehem har hittills inte ansetts omfattas av socialtjänstsekretess. Utredningen gör bedömningen att de omfattas av sådan sekretess utifrån att avtal numera ska finnas mellan socialnämnden och familjehemmet. Göteborgs Stad saknar en konsekvensanalys av denna bedömning som inte verkar vara grundad i nytillkomna förarbetsuttalanden eller praxis. Göteborgs Stad anser inte att de omständigheter att avtal ska finnas mellan socialnämnden och familjehemmet, eller att det införs en tillståndsplikt, innebär att familjehemmet får en så pass stark anknytning till socialnämnden att det kan sägas delta i myndighetens verksamhet. En konsekvens av utredningens ställningstagande är att vårdnadshavarna och ungdomen, vid en SoL-placering, behöver ge ett tydligt, skriftligt och generellt samtycke till familjehemmet att få bryta sekretessen vid kontakter med utomstående så att inte familjehemmet riskerar att begå brott mot tystnadsplikten. Socialstyrelsens handbok om placerade barn och unga behöver också revideras beträffande denna fråga.

Ansvarsfördelningen mellan socialnämnder när det gäller tillståndsprövningen och uppdatering av uppgifterna i familjehemsregistret

Ett hem som har beviljats tillstånd i en familjehemskategori kan när som helst ansöka om att få tillstånd i flera kategorier. Utredningen har gjort bedömningen att det är den kommun som utfärdat det första tillståndet som också ska besluta om familjehemmet ska beviljas tillstånd för ytterligare familjehemskategorier. Göteborgs Stad anser att det behöver övervägas att komplettera bestämmelsen med en möjlighet för en annan kommun, såsom till exempel en ny bosättningskommun eller en kommun som avser att placera ett barn i familjehemmet, att utreda en eventuell utvidgning av tillståndet. Lång tid kan ha passerat sedan det första tillståndsbeslutet, en familj kan ha flyttat eller den första placering som legat till grund för godkännandet kan ha avslutats sedan lång tid tillbaka. Familjehemmet kan därmed helt ha förlorat anknytningen till den kommun som ursprungligen godkänt familjen som familjehem. Utredningen anger att det sannolikt är den kommun som fattat beslutet om tillstånd som har bäst kännedom om familjehemmet och innehar dokumentation från den första utredningen om tillstånd. Göteborgs Stad anser dock att en ny bosättningskommun eller placerande kommun kan ha större kännedom om familjen än den kommun som ursprungligen fattat beslut om tillstånd och att en ny utredande kommun kan ges möjlighet att inhämta den tidigare dokumentation som finns om familjen.

Av registret ska framgå ett antal uppgifter om familjehemmet såsom till exempel antal hemmavarande barn, typ av boende samt inställning till att ta emot fler barn i samhällsvård. Av utredningen framgår inte vilken kommun som ansvarar för att informera IVO om att eventuella uppdateringar i registret behöver göras. För att minska onödig administration bör fler kommuner än enbart den tillståndsgivande kommunen ha en sådan möjlighet.

Familjehemsregistret bör innehålla fler uppgifter än vad som föreslås

Det är inte helt ovanligt att hem som inte godkänts som familjehem i en kommun söker sig till andra kommuner för att genomgå utredning där. Även om kommuner, med samtycke från familjehemmet som utreds, kan få tillgång till uppgifter från andra kommuner, är det inte säkert att information framkommer om att en kommun har nekat någon att bli familjehem. Göteborgs Stad anser att familjehemsregistret också bör innehålla information om lagakraftvunna avslagsbeslut fattade av kommunen. De som vill ansöka om tillstånd ska få information om att både tillstånd och avslagsbeslut kommer att registreras i registret. Uppgiften om avslagsbeslut bör gallras ur registret efter fem år.

Om ett familjehem meddelar IVO att de inte längre vill vara familjehem ska uppgifterna omedelbart gallras från registret. Göteborgs Stad anser att det finns en risk att familjehem som riskerar en återkallelse, föregår en sådan prövning och begär att uppgifterna om dem gallras ur registret och på så sätt undviker att återkallelsen registreras och kvarstår i fem år. Hemmet kan sedan återigen ansöka om tillstånd att bli familjehem och det är inte självklart att hemmets brister då upptäcks.

Uppgifter ur belastnings- och misstankeregistret om hemmavarande barn över 15 år

Av 5 kap. 1 b § socialtjänstförordningen framgår att uppgifter ur belastnings- och misstankeregistret ska inhämtas avseende dem som socialnämnden avser att anlita för vård av ett barn i ett familjehem. Göteborgs Stad anser att det finns anledning att överväga att komplettera bestämmelsen med att uppgifter ur dessa register ska inhämtas även beträffande hemmavarande barn över 15 år. Det kan vara lika viktigt att få kännedom om misstankar om brott eller begångna brott av ungdomar i familjehemmet som av familjehemsföräldrarna.

Information till skolan om placering i samhällsvård och behov av skolplacering

Utredningen föreslår en skyldighet för socialnämnden att underrätta ansvarig nämnd om behov av skolplats i samband med samhällsvård, om det inte är uppenbart obehövligt. Underrättelsen ska ske snarast och senast inom en vecka från det att samhällsvården har inletts.

Göteborgs Stad menar att bestämmelsen bör ersättas med en skyldighet för socialnämnden att alltid underrätta ansvarig nämnd som fullgör uppgifter enligt skollagen om att en elev placerats i samhällsvård. En placering har stor påverkan på elevens skolsituation och det är av stor vikt att skolan blir informerad såväl vid en första placering som vid en omplacering av barnet eller den unge. En sådan underrättelse om placering i samhällsvård kan då också ersätta både det nu aktuella förslaget om underrättelse om behov av skolplats samt underrättelse om behov av en särskild kunskapsbedömning. Förslaget om att hälsobesök ska erbjudas vid behov i samband med att samhällsvård av barn och unga under 21 år inleds, förutsätter också att skolan alltid underrättas när en elev placeras oavsett om placeringen innebär ett skolbyte eller inte.

Särskild kunskapsbedömning

Utredningen föreslår en ny bestämmelse i skollagen som innebär att en särskild kunskapsbedömning ska göras av en elev i samband med att samhällsvård inleds. En sådan bedömning ska också göras för dessa barn och unga i samband med att skolplikten inträder och vid byte av skolenhet. Bedömningen ska dokumenteras.

Göteborgs Stad föreslår att förslaget i dess nuvarande utformning avstyrks. I dialog med grundskoleförvaltningen framkommer bland annat att det är viktigt att det finns en dokumentation av en elevs kunskaper och förmågor vid placering i samhällsvård. Den kunskapsbedömning utredningen föreslår bedöms dock inte ge de effekter utredningen önskar.

Det är dock viktigt att alla skolor säkerställer att dokumentation och beslut såsom individuella studieplaner, betygsdokument, utredningar om särskilt stöd och elevhälsojournaler överförs enkelt mellan skolor och olika skolformer vid skolbyte. Det finns redan idag stöd i skollagen för att kunna överlämna relevant information till ny skolenhet. Lärare har också möjlighet att kartlägga elevens kunskap om det finns behov av det för att anpassa undervisningen till rätt nivå.

För att en kunskapsbedömning ska vara tillförlitlig behöver testningen av en elev vara relativt omfattande och måste utformas med hänsyn till elevens eventuella behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Att göra kunskapsbedömningar när skolplikten inträder bedöms inte vara lämpligt. Det är svårt att göra bedömningar i ämnen som man ännu inte har haft undervisning i. Vidare bedöms det inte heller finnas behov av ny testning vid varje skolbyte. Oavsett vilka andra omständigheter som eleven har befunnit sig i så är skolbyte en stor anledning till stress och oro. Att dessutom bli testad i alla ämnen ökar stressen vilket även kan leda till att testresultaten blir missvisande och att relationsskapandet mellan elev och skolpersonal kan påverkas negativt.

Göteborgs Stad vill i sammanhanget hänvisa till det arbete som görs inom Skolfam. Skolfam är en förebyggande arbetsmodell för att stärka skolresultat för barn i familjehem. I Skolfammodellen ingår att se till helheten i barnets situation snarare än enbart genomföra kunskapsbedömningar. Skolfam utgår från barnets individuella kognitiva, sociala och pedagogiska förutsättningar för att med dessa som grund bedöma barnets potential och vilket stöd som behövs för att nå denna. Bedömningen av elevens förutsättningar för goda skolresultat baseras på såväl vilka kunskaper barnet har som vilka kognitiva och psykosociala eller andra förutsättningar som finns. Målet är att barn som är placerade i familjehem ska gå ut grundskolan med behörighet till gymnasiet då man vet att placerade barn generellt har sämre skolresultat. Arbetet med Skolfam beskrivs i utredningen men något förslag kopplat till modellen lämnas inte.

Göteborgs Stad menar att det i stället för en särskild kunskapsbedömning bör införas särskilda krav på skolorna att hålla en uppdaterad dokumentation avseende varje placerad elevs kunskaper och förmågor vilken, med kort varsel, ska kunna kommuniceras till en ny skolenhet vid en eventuell omplacering. Vad en sådan dokumentation behöver omfatta som går utöver det som normalt kommuniceras vid skolbyten, behöver definieras av Skolverket samt SPSM och dokumentationen bör vara en del av det redan

pågående arbetet SAMS (samverkan socialtjänst och skola) och SiSam (samverkan för obruten skolgång). Erfarenheterna från Skolfam behöver omhändertas och kunskapen om barnet behöver omfatta fler delar än enbart kunskapsnivåer för att möjliggöra att barn och unga i samhällsvård får likvärdiga möjligheter att nå sin potential i skolan.

I utredningen förslås också att socialnämnden ska underrätta rektor vid behov av en kunskapsbedömning om det inte är obehövt. Göteborgs Stad vill dock i sammanhanget framhålla utifrån de synpunkter som inkommit under beredningen av ärendet att en sådan underrättelse alltid bör ske. Förslaget i sin nuvarande utformning är för vagt och formuleringen ”om det inte är obehövt” lämnar ett onödigt utrymme för godtycke, som riskerar att elever i samhällsvård går miste om sin rätt att få individuellt anpassat stöd för att nå sin lärandepotential. Det framstår inte som en fråga inom socialtjänstens kompetensområde att avgöra om det finns skäl att göra en bedömning av elevens eventuella behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Enbart den omständigheten att eleven har placerats i samhällsvård kan utgöra skäl till stödinsatser utifrån den oro en sådan placering kan orsaka. Rätten till en bedömning av förutsättningar ska vara konsekvent för alla barn i samhällsvård och vid behov återkommande. Om socialnämnden ges en skyldighet att meddela skolan att en elev placerats i samhällsvård finns inte heller något behov av den nu aktuella underrättelseskyldigheten.

Om förslaget om en särskild kunskapsbedömning blir verklighet behöver Skolverkets och SPSM:s allmänna råd och annat relevant stödmaterial vara framtaget innan skyldigheten inträder. Detta för att precisera de krav som gäller och inte lämna skolorna i en situation där det faktiska innehållet i skyldigheten är alltför oklar.

Fortsatt vård efter 18 års ålder samt stöd efter samhällsvård

Utredningen föreslår att bestämmelser införs i en ny paragraf, 6 kap. 6 h § SoL om att socialnämnden för barn och unga i samhällsvård ska pröva behov av fortsatt sådan vård inför att ett barn fyller 18 år. Göteborgs Stad anser att det bör tydliggöras hur bestämmelsen ska tillämpas beträffande barn som vårdas enligt 2 § respektive 3 § LVU. Tanken med förslaget är att behovet av fortsatt vård ska prövas per automatik, i samband med att vården upphör, vilket inte är fallet med vård enligt 3 § LVU. Utredningen bör också tydliggöra huruvida bestämmelsen är tillämplig på asylsökande ensamkommande barn i samhällsvård som fyller 18 år och inte har uppehållstillstånd och därmed omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., LMA.

Utredningen föreslår också att för barn och unga som har varit i samhällsvård ska det från 16 års ålder ingå i en skälig levnadsnivå att upp till 25 års ålder få känslomässigt stöd samt stöd med frågor som rör boende, utbildning, arbete, ekonomi, tandvård och hälso- och sjukvård efter att samhällsvården avslutats. Bestämmelsen föreslås införas i en ny paragraf, 4 kap. 1 d § SoL.

Bestämmelsen innebär att barn och unga som varit i samhällsvård och som fyllt 16 år har rätt att få stöd med ovanstående frågor utan en föregående behovsprövning. Den rättsliga konstruktionen är ett avsteg från hur individer i behov av individuellt anpassat stöd annars får tillgång till insatser från socialtjänsten. Göteborgs Stad anser det angeläget att insatserna till barn och unga efter en avslutad placering utvecklas och ses som en viktig del av vårdkedjan. Bestämmelsens nuvarande formulering är dock relativt öppen och det framstår som otydligt i vilken omfattning man har rätt till stöd utifrån den nya paragrafen. Det är också oklart hur bestämmelsen ska tillämpas för asylsökande ensamkommande barn som innan 18-årsdagen varit placerade i samhällsvård och som vid 18-årsdagen omfattas av LMA. Göteborgs Stad menar att utformningen av bestämmelsen behöver analyseras ytterligare i den fortsatta beredningen. Inte minst utifrån en kommande ny socialtjänstlag.

Förslagen i förhållande till en ny socialtjänstlag

De nu aktuella förslagen analyseras och lämnas i förhållande till systematiken i nuvarande socialtjänstlag. Samtidigt föreslås de nya bestämmelserna träda i kraft enbart några månader efter den tidpunkt regeringen aviserat att en ny socialtjänstlag ska träda i kraft. Göteborgs Stad vill i sammanhanget framhålla att det utifrån detta förhållande är svårt att till fullo överblicka hur förslagen ska införlivas i en eventuell ny struktur varför det är svårt att i helhet bedöma konsekvenserna av förslagen.

Finansiering av förslagen

Göteborgs Stad anser det svårt att med träffsäkerhet beräkna de ökande kostnader som följer av förslagen. De uträkningar som presenteras i utredningen bedöms vara rimliga med reservation för de stora osäkerheter som finns i underlaget. Göteborgs Stad vill dock i sammanhanget framhålla att stadens genomsnittliga kostnader såväl för familjehem som för hem för vård och boende, HVB, är högre än de som presenteras i utredningen. Snittkostnaden per dygn är cirka 1000 kronor högre för HVB och till exempel cirka 500 kronor högre för konsulentstödda familjehem. Den genomsnittliga månadslönen för en socialsekreterare inom barn och unga är också drygt 3000 kronor högre i Göteborg jämfört med det snitt som används som underlag i utredningen. Detta förhållande gör att de faktiska kostnaderna för staden beräknas bli högre än i de som presenteras i utredningen.

Göteborgs Stad menar också att kostnaderna för ökade kompetenskrav för föreståndare och övrig personal på HVB är underskattade. Att lönepåslaget för en personal på HVB med en tvåårig eftergymnasial utbildning jämfört med någon med enbart gymnasieexamen enbart skulle utgöra 500 kronor per månad menar Göteborgs Stad är för lågt beräknat. Även lönepåslaget om 2000 kronor per månad för högskoleutbildade föreståndare framstår som alltför lågt.

Ovanstående omständigheter behöver omhändertas i den vidare beredningen och finansieras i sin helhet. Göteborgs Stad vill betona vikten av att finansieringsprincipen tillämpas fullt ut, så att det är möjligt för kommunerna att ta det ökade ansvar som föreslås.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen antecknade Jörgen Fogelklou (SD) som yttrande en skrivelse från den 15 mars 2024, se bilaga.

Göteborg den 20 mars 2024
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Jonas Attenius

Lina Isaksson

Yttrande

2024-03-15

Ärende nr SLK-2023-01074

Yttrande angående – Remiss från Socialdepartementet – Barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66)

Yttrandet

Rymningar, grovt våld, sexuella övergrepp och gängrekryteringar förekommer i alldeles för hög utsträckning inom dagens samhällsvård för unga. I flera av de våldsdåd som skett i gängkriminella miljöer har barn och unga varit inblandade. Barn som placerats på HVB-hem och Sis-hem har länge slagit larm om missförhållanden. Barnperspektivet och principen om barnets bästa ska vara vägledande när barn placeras. En omstart krävs för att tillgodose barns rättigheter och ge dem en rimlig chans till ett bättre liv. När Sis skapades på 90-talet trodde ingen att gängkriminella skulle placeras ihop med utsatta barn.

Rätt personal och kompetens inom verksamheten och avdelningarna samt utökad stöd till familjehem är grundläggande för att nå en väl fungerande verksamhet.

- Ställs det högre krav på nationell nivå, kommer det krävas omfattande satsningar när det gäller utbildning och rekrytering. Vi noterar att frågor runt hedersrelaterat våld inte lyfts i förslaget. Att framhäva denna problematik i den aktuella utredningen är ett utmärkt tillfälle att aktivt bidra till den nödvändiga kompetenshöjningen inom sektorn.

Kontrollen inom institutionsvård för att uppmärksamma och garantera en drogfri och trygg miljö har brustit. Placerade ungdomar vittnar om hur enkelt de får tag på droger när de är placerade. För en del har det blivit inkörsporten till ett långvarigt missbruk. Flickor och unga kvinnor vittnar om sexuella övergrepp och övervåld. Institutionsvården måste kunna garantera att verksamheten är fri från droger och våld och måste därför också ges förutsättningar att kunna leva upp till det.

- Det är positivt att kroppsvisitation ska kunna genomföras med krav på någon av samma kön och att ungdomen ska tillfrågas om någon särskild personal föredras att genomföra visitationen.

Ohälsa kopplad till otrygghet, missbruk och en destruktiv omgivning sätter tydliga spår hos den unge och påverkar den psykiska hälsan. Det är viktigt att inom uppdraget arbeta för att stärka de ungas hälsa och välmående. Det kan bland annat ske genom regelbunden utevistelse, rörelse och en varierad kost anpassad till de ungas aktiviteter.

– Det ska finnas ett tydligt fokus på ett aktivt långsiktigt arbete med att främja hälsa och välmående. Det är glädjande att utredningen gör bedömningen att vård med tvärprofessionella team på plats i de särskilda ungdomshemmen ska vara tillgänglig för barn och unga med stora psykiatriska vårdbehov.